

Sommaren då hela Sverige verkar ta ledigt

Berättelse

Om du är ny i Sverige kanske du märker något särskilt i juli. Många arbetsplatser är tomma, vissa butiker har kortare öppettider och en del verkstäder och kontor har en skylt i fönstret: "Stängt – vi har semester". Det här hänger ihop med ett gammalt begrepp som länge använts i Sverige: industrisemester.

Ordet kommer enligt Institutet för språk och folkminnen från den tid då de flesta industrier stängde helt under juli. Då var många arbetare lediga samtidigt och fabriker stod stilla i flera veckor. I stället för att olika personer tog semester vid olika tider stannade hela arbetsplatsen samtidigt. Det är därför man talar om "industrisemester".

Rätten till semester har vuxit fram steg för steg. Sveriges första semesterlag kom 1938 och gav arbetstagare rätt till två veckors betald semester per år. Sedan byggdes semestern ut: tre veckor 1951, fyra veckor 1963 och fem veckor 1978. Enligt den nuvarande semesterlagen, som är från 1977, har den som arbetar heltid rätt till 25 semesterdagar, alltså fem veckors semester varje år.

En viktig regel gör den långa sommarledigheten möjlig. Semesterlagen ger normalt rätt till fyra sammanhängande veckors semester någon gång under juni, juli eller augusti, om man inte har kommit överens om något annat i ett kollektivavtal. Tack vare den regeln kan många vara lediga en hel månad i sträck på sommaren.

Juli är fortfarande den månad då flest arbetstagare i Sverige tar ut sin semester. Att skolor och förskolor samtidigt har sommarlov gör att ännu fler familjer är lediga på samma gång. För den som är ny kan det betyda att vissa butiker, restauranger, verkstäder och kontor har kortare öppettider eller stänger helt under några veckor. Men det gäller långt ifrån allt: sjukvård, kollektivtrafik, livsmedelsbutiker och turistnäring fortsätter ofta som vanligt.

I dag stänger färre industrier ner helt. Uttrycket industrisemester lever kvar, men själva fenomenet har minskat när fler företag håller igång året runt med mer spridda semesterperioder. Det beskrivs ofta som en tendens, alltså en långsam förändring snarare än något som hänt på en bestämd dag.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
begrepp	ett ord eller uttryck för en sak eller en idé
arbetstagare	en person som har ett arbete och får lön
betald semester	ledighet då man ändå får lön
stå stilla	inte vara igång; maskinerna arbetar inte
bygga ut	göra något större, steg för steg
sammanhängande	flera veckor i rad, utan avbrott

ORD	FÖRKLARING
kollektivavtal	en överenskommelse om regler mellan facket och arbetsgivare
ta ut semester	använda sin semester och vara ledig
sommarlov	den långa ledighet skolor och förskolor har på sommaren
kollektivtrafik	bussar, tåg och tunnelbana som många reser med
tendens	en riktning eller en långsam förändring
spridd	utspridd över olika tider, inte samlad på ett ställe

Läsförståelsefrågor

- Var kommer ordet "industrisemester" ifrån, enligt texten?
 - Från den tid då de flesta industrier stängde helt under juli.
 - Från ett företag som hette Industrisemester.
 - Från ett annat land.
- Vilken regel i semesterlagen gör den långa sommarledigheten möjlig?
 - Att man får ta semester när som helst på året.
 - Att man normalt har rätt till fyra sammanhängande veckor under juni, juli eller augusti.
 - Att alla måste vara lediga i juli.
- Varför är extra många familjer lediga samtidigt på sommaren?
 - För att det är förbjudet att arbeta på sommaren.
 - För att skolor och förskolor också har sommarlov.
 - För att lönen är högre på sommaren.
- Hur har rätten till semester förändrats sedan 1938?
 - Den har minskat från fem veckor till två.
 - Den har vuxit steg för steg från två veckor till fem.
 - Den har varit exakt likadan hela tiden.
- Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 - Den första semesterlagen kom 1938.
 - Sjukvård och kollektivtrafik stänger alltid helt i juli.
 - Juli är fortfarande den månad då flest tar ut semester.
- Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 - Den som arbetar heltid har rätt till fem veckors semester per år.
 - Alla industrier i Sverige stänger fortfarande helt i juli.
 - Det är billigare att resa på sommaren i Sverige.
- Texten skriver att industrisemestern "har minskat" och kallar det en "tendens". Varför uttrycker texten sig försiktigt i stället för att säga att fenomenet har försvunnit?
- Varför kan det vara bra för en person som är ny i Sverige att känna till industrisemestern? Svara med stöd i texten.

Diskussionsfrågor

- Hur ser reglerna för semester ut där du kommer ifrån? Finns det en lag om betald semester?

- Texten säger att många i Sverige är lediga samtidigt i juli. Vilka fördelar och nackdelar kan det ha?
- Är det bättre att alla tar semester samtidigt eller att man sprider ut ledigheten över året?
Motivera ditt svar.
- **Skriv (4 meningar):** Beskriv hur du helst vill ha din sommarledighet. Vill du vara ledig länge i sträck eller flera korta gånger, och vad vill du göra?